

Bíró Lajosról Szigetszentmiklóson

A pápuakutató emlékére

A szigetszentmiklósi Bíró Lajos Általános Iskolának is köszönhetjük, hogy névadójának, a világhírű magyar pápuakutatónak az emléke nem halványul. A matematikus végzettségű **Bíró Lajos** (1856—1931) 1896-tól hat éven át élt Új-Guineában és kutatta állatvilágát és néprajzát. Tudományos és gyűjtőmunkájának eredménye az a 200 ezer darabos állattani gyűjtemény, amelyet teljesen feldolgozva bocsátott a Magyar Nemzeti Múzeum rendelkezésére. Etnográfiai gyűjteménye (6000 darabból) a Néprajzi Múzeum anyagát gazdagítja. Értékes felfedezéseit több száz tudományos dolgozatából, valamint az 1923-ban megjelent „Hét év Új-Guineában” című könyvéből ismerhette meg az érdeklődő közönség és a szakma. De gyűjtései és publikációi a világ pápuakutatásának is fontos és nélkülözhetetlen forrásai.

A szigetszentmiklósi 1. Számú Általános Iskola 1977-ben vette fel a település egykori lakójának nevét, akiről azóta minden évben megemlékeznek. Az ünnepségek keretén belül zajlik a neves zoológus és néprajzos életéről és munkásságáról rendezett vetélkedő, amelyet idén

Szomor Edit tanárnő szervezte.

— Igyekeztem olyan trópusi játékot összeállítani, amelyben minél több gyerek vehet részt — mondta a tanárnő. — A tíz felsőbb osztály mind egyike öt, egyenként háromfős csapatot állított ki, akik szellemi tornán, pápuakészítő-készítő, papírhajtogatós és rajzversenyen, valamint akadályversenyen adnak számot tudásukról és képességeikről.

Az ügyes iskolások keze alól olyan szép, színes nyakláncok kerültek ki, amelyeket bármelyikünk szívesen viselne. Nagy élvezettel vettek részt a tanulók a papírhajtogatós versenyen, és szellemes és ötletes rajzokat készítettek az egzotikus ország életéről, állatairól, lakóiról és az ünnepségeiken viselt maszkokról. A legszebb tárgyakat és rajzokat a verseny után azon melegében kitétték az iskola tárlóiba és a falakra, hogy a jövő évi ünnepségek emlékeztessenek a névadóra, és példájával sarkalljanak a világ titkainak fáradszomjas kutatására.

A kíváncsiság által hajtott tudós életútját idézte volna fel az ünnepségen az egykori tanítvány, **Móczár Lajos** professzor, aki saját pápuaföldi

Csepely Attila (5. b.) húsz pontos rajza

Erdősi Ágnes felvétele

emlékeiről is szólt volna a gyerekeknek, s akit, sajnos hiába vártak. Kárpótlásul Szomor Edit még egyszer felidézte az életutat, oly módon, hogy *igaz és téves* adatokat sorolt, és az igazaknál a gyerekeknek tapsolni kellett. Néhány szép magyar népdal éneklése után aztán átadták a legjobb csapatok díját: a pápuamaszkot mintázó szellemes déligyümölcs-kompozíciót, amelyet az alsósok közül a III. a. osztály, a felsősök közül a VII. b. osztály csapata nyert el.

(veszelszky)

Az idei Domján Edit-díjas

Pregitzer Fruzsinnának, a nyíregyházi Móróc Zsigmond Színház színésznőjének ítélte a Domján Edit Alapítvány kuratóriuma az idei Domján Edit-díjat. A díjat december 23-án Budapesten, a Madách Kamaraszínházban, „A bolond lány” című darab előadása előtt nyújtják át a művésznőnek.

A Domján Edit-díjat, a vele azonos elnevezésű alapítvány 1991-ben hozta létre, és tavaly decemberben (**Jónás Judit** pécsi művésznőnek) adták át először. Az elismerést évente a kuratórium döntése alapján a legjobb művészi teljesítményt nyújtott vidéki színésznőnek ítéllik oda.

Kényszerszünet az ELTE-n

Téli kényszerszünet lesz az Eötvös Loránd Tudományegyetem valamennyi karán december 18-ától az év végéig — tájékoztatót **Hikáde István** ellátási igazgató. Az egyetemről ugyanis megvontak 172 millió forint támogatást. Terveik szerint a kéthetes szünet alatt 8-10 millió forintot spórolnak meg.

Erdély építészetéből

Múltunk a jelenünkben

Erdélyi magyar és szász építészeti emlékeket láthatunk színes fotókon. A budakeszi művelődési házban 19-én, pénteken délig tart nyitva a „Múlt a jelenben” című kiállítás, melyet a hét végén nyitott meg **Kaján Imre**, a Magyar Vízügyi Múzeum munkatársa.

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy a múlt pusztuló emlékeit az utolsó előtti vagy az utolsó pillanatban sikerül megmenteni. (Olykor csak dokumentálni.) A bukaresti kormány néhány éve meghirdette a „faluszisztematizálás” (értsd: faluuniformizálás, -rombolás) programját. Pályázati keretek között egy sepsiszentgyörgyi építészcsapat tagjai (**Benczédi Sándor, Máthé László, Zakariás Attila, Mánya Zita, Kovács Árpád**) is kaptak pénzt — néhány kiemelkedő népi műemlék dokumentálására. Ezt leleményesen felhasználva bejárták Dél-Erdélyt és faluról falura felmérték, lerajzolták, **Vízy Zsigmond** lefotózta a lakóházakat, kastélyokat, templomokat. A fényképek is „szívvel” készültek, hiszen **Vízy Zsigmond** apai nagyszülei erdélyi szászok voltak.

Felfigyelt az építészek értékmentő tevékenységére a németországi Gundelsheimben működő Erdélyi Szász Kultúrintézet. Munkatársai ugyanazon fáradoznak, mint az erdélyi építészek: erről a területéről minél több tudást,

emléket szeretnének gyűjteni. Természetes, hogy ezek után együtt dolgoztak. Így került a szász anyag erre a kiállításra, a közös munka sikerességét bizonyítva.

A képeket nézve feltűnik — bár nem lep meg — néhány párhuzam. Itthon is, Erdélyben is hagyták pusztulni a kastélyokat, kúriákat az utóbbi negyven évben. Elha-

gyatottnak látszik az erdőfüleli Ferenci- és a bikafalvi Simon-kúria. Ellenpélda, kivétel is van: a vargyasi Dániel-kastély, melyet nagyon szépen felújítottak. A szász és a magyar parasztemberek sorsa, életmódja sok ponton megegyezik. A látogató olyan érdekességeket is megteudhat, hogy a szászbesi evangélikus templom egész Erdély gótikus építészetére hatással volt, hogy a templomtornyokban nagyon sok helyen még a múlt századi óraművek teljesítenek szolgálatot. A kiszolnai (Jelna, Sennori) templom képe előtt állva tudom meg **Kaján Imrétől**, hogy a magyarországi gótikus építészetnek olyan emléke ez, amelyet soha senki nem vett nyilván tartásba. Szentélye a XIV-XV. században, hajója az 1700-as években épült, barokk stílusban. A szentély erősebb építésű, még tartja magát. A gótikus falképeket lemeszelték. Az utóbbi évtizedek óta pusztul s dől romba a templom — feltehetően nem természetes módon.

Egyetlen baja van a tanulságos kiállításnak: rövid ideig tart nyitva, nem használja ki a hétvége lehetőségét. A rendező, a Magyar Vízügyi Múzeum viszont szeretné, hogy a kiállítás eljusson az ország minden részébe.

Kopasz János

Harinai (Beszterce megye) román stílusú templom — jelenleg lezárva, az utolsó földrengéskor megsérült

A kesziek első kulturális találkozója

Akiket már a név is összeköt

„*Terram Kezew sitam in comitatu Pestiensi.*” Így említi a XIII. századból való első írásos dokumentum **Kezew**, azaz **Dunakeszi** nevét, amely az 1715-i népesség összeírásakor már a mai formájában szerepel. Azelőtt volt **Káposztáskesző**, **Körtvélyeskeszi**, **Kösz**, s mint az ország egészét, a mai város történetét is sokféle viharok alakították.

A névről és a helytörténetről sok szó esett minap, azoknak a településeknek a nagy családjában, melyek neve **-keszi** végződésű. A városban tartották meg az I. Keszi Kulturális Találkozót.

A rendkívüli időjárás miatt azonban nem tudtak ezen részt venni **Papkeszi** és **Sárkeszi** küldöttei, de a dunakeszi iskolások vendégfogadását élvezte ott voltak **Budakeszi**, **Gyulakeszi**, **Karancskeszzi**, **Magyarakeszi** diákképviselői.

A különös ötlet a **Városvédő Egyesület** vezetőitől származik, ők vállalták a rendezést is. **Hámor József** elnök szerint mindezt **Borbély Emma** segítségével nélkül (aki a városi könyvtár munkatársa) ők bizony kevesebbre jutottak volna.

A találkozó célja egymás szűkebb hazájának megismerése, s ennek érdekében először **Dunakeszi** került sorra. A megérkezés után a könyvtárban vers, próza, ének, egyéni versenyt rendeztek, majd délután a technika segítette a tél okozta gondon: vi-

deón nézhetek dunakeszi képeket a vendégek.

A találkozó napján nyílt meg **S. Farkas Éva** gobelinművész, **Lengyel István** szobrász, **Salamon György** és **Szabó Miklós** festőművész, **Tóth Antal** karikaturista kiállítása.

A kilenc kategóriában rendezett kulturális verseny díjait délután a **Radnóti Miklós** Gimnáziumban adták át, ahol **dr. Örményi László** polgármester mondott köszöntő beszédet, **Kaszás Villó** verset adott elő, **Bodrogi Zita** játszott zongorán, **Tóth Ferenc** vezényletével a **Dunakeszi Fúvószenekari Egyesület** zenészei muzsikáltak.

A díjak átadása után **Hámor József**, a Városvédő Egyesület elnöke búcsúzott a vendégektől és a helybeli közönségtől.

Tőle kérdeztük: — Ha a keszi találkozó címe elé a római egyes szám került, akkor jövőre máshol is lesz hasonló rendezvény?

— Nem tudom — válaszolta —, mert még nem ismerem a többiek véleményét, ám biztos, hogy ez lenne a cél. Okot találni arra, hogy értékeinket feltárjuk, magunknak és másoknak megmutassuk. Ez is egyfajta honismeret.

Dunakeszi különlegességként ismerkedhetek meg a többi kesziek az itt élő népművész, **Béki Lajosné** kiállított népviseleti ruháival, s e ruhákba öltöztetett babáival.

K. T. I.

Színházjegy nyugdíjasoknak, diákoknak

A Madách Színház és a Madách Kamara Színház nyugdíjas és diák látogatói 20 százalékos jegyvásárlási kedvezményben részesülnek december 1-jétől — jelentette be a Madách Színház igazgatósága és szervezési osztálya. A szervezők ezzel az intézkedésükkel a szeptemberi jegyár-emelést kívánják kompenzálni, ugyanis nem szeretnék elveszíteni nyugdíjas, illetve ifjú közönségüket. A kedvezmények a „Mária evangéliuma”, a „Cabaret”, az „Amadeus”, a „Hegyi út”, a „A testőr” és az „Ármány és szere-

lem”, illetve a jövőre bemutatandó „Stuart Mária” című előadásokra érvényesek a Madách Színházban. A Madách Kamara Színházban pedig a „Taifun”, a „Szabin nők elrablása”, a „Roncsderby”, „A férfi, akit szeretek” és „A bolond lány” című darabokat nézhetik meg kedvezményes áron, akik felmutatják nyugdíjas-, illetve diákigazolványukat.

Amennyiben a 20 fő feletti iskolai csoportok a szervezési osztályon vásárolnak jegyet, a kísérők ingyen tekinthetik meg az előadást.

Gulyás György temetése

A Debreceni Köztetetőben november 23-án délelőtt 11 órakor helyezik örök nyugalomra a 77 éves korában elhunyt **Gulyás György** karnagyot, nyugalmazott főiskolai tanárt, Liszt-díjas érdemes és kiváló művészt. A nemzetközi hírvételező **Gulyás György** kórusvezető — akitnek neve évtizedeken át összeforrt Debrecen zenei életével — a város saját halottjának tekinti. **Gulyás György** nevéhez fűződik a békéstar-

hosi énekiskola létrehozása, ahol elsőként alakította ki Kodály új zenepedagógiai módszerének műhelyét. 1955-ben alapította a nemzetközi hírvételező debreceni Kodály-kórust, amelyet 28 évig vezetett. 1961-ben **Gulyás György** kezdeményezésére jött létre Debrecenben a Bartók Béla nemzetközi kórusfesztivál, amely mindmáig az európai zenei élet egyik kiemelkedő rendezvénye.